

On Learning How to Give

Introduction to Hilkhhot Tzedaka - Maaser Kesafim Part 2

Is There a Torah Source For Tithing?

דברים פרק י"ד

(כב) עֵשֶׂר תַּעֲשֶׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת זְרַעְךָ הַיְצֵא הַשְּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה:

תלמוד בבלי מסכת תענית דף ח:ט.

ואמר רבי יוחנן: מאי דכתיב +דברים י"ד+ עשר תעשר - עשר בשביל שתתעשר. אשכחיה רבי יוחנן לינוקא דריש לקיש, אמר ליה: אימא לי פסוקיך! - אמר ליה: עשר תעשר. אמר ליה: ומאי עשר תעשר? - אמר ליה: עשר בשביל שתתעשר. - אמר ליה: מנא לך? - אמר ליה: זיל נסי. - אמר ליה: ומי שרי לנסוייה להקדוש ברוך הוא? והכתיב +דברים ו'+ לא תנסו את ה'! - אמר ליה: הכי אמר רבי הושעיא: חוץ מזו, שנאמר +מלאכי ג'+ הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי מרף בביתי ובחונני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארבות השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי די, מאי עד בלי די? אמר רמי בר חמא אמר רב: עד שיבלו שפתותיכם מלומר די.

R. Johanan further said: What is the meaning of the verse , Thou shalt surely tithe? Give tithes that you may be enriched.² R. Johanan met the young sons of Resh Lakish and said to him, 'Recite to me the Bible verse [you have learnt to-day]. The latter replied, 'Thou shalt surely tithe', at the same time asking, 'What may be the meaning of these words?' R. Johanan answered, 'Give tithes that you may be enriched'. The boy then asked, 'Whence do you adduce this?' R. Johanan replied: 'Go test it [for yourself]'. The boy thereupon asked: Is it permissible to try the Holy One, blessed be He, seeing that it is written, Ye shall not try the Lord?⁴ -R. Johanan replied: Thus said R. Oshaia: The case of tithe-giving is excepted [from the prohibition], as it is said, Bring ye the whole tithe unto the storehouse, that there may be food in My house, and try Me now herewith, saith the Lord of Hosts, if I will not open you the windows of heaven, and pour you out a blessing, that there shall be more than sufficiency.⁵ (What is the meaning [of the words], 'That there shall be more than sufficiency?' — R. Rami b. Hama said in the name of Rab: Until your lips grow weary from saying, 'It is enough'.)

תוספות מסכת תענית דף ט עמוד ח

עשר תעשר - הכי איתא צסיפרי עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה אין לי אלא תבואת זרעך שחייב צמטעשר רבית ופרקמטיא וכל שאר רווחים מנין ת"ל את כל דהוה נזיל למימר את תבואתך מאי כל לרבות רבית ופרקמטיא וכל דבר שמרויח צו

ט"ז יורה דעה סימן שלא

(לב) הרבה דיני צדקה. - נראה דיש לדמות מעשר שמפרישין מן הריוח ממון לדין מעשר עני של תבואה ופירות ומו"ח ז"ל כתב שהמעשר של ממון שלנו אין בו חיוב לא מן התורה ולא מדרבנן ותמהתי שהרי ר"ס רמ"ט מבואר שחיוב גמור הוא כמ"ש כל הפוסקים והב"י בשם ירושלמי ...

סעיף א

א] שיעור נתינתה, אם ידו משגת יתן א כפי צורך העניים. ואם אין ידו משגת כל כך, יתן עד חומש נכסיו, מצוה מן המובחר; ב] ואחד מעשרה, מדה בינונית; פחות מכאן, עין רעה. ב ג] וחומש זה שאמרו, שנה ראשונה מהקרן, מכאן ואילך חומש (א) שהרויח בכל שנה. הגה: ואל יבזבז אדם יותר מחומש, שלא יצטרך לבריות. (ב"י בשם הגמרא פ' נערה שנתפתחה) ודוקא כל ימי חייו, אבל בשעת מותו יכול אדם ליתן צדקה כל מה שירצה (ג"ז שם פ' מציאת האשה ומייתי לה רי"ף ורא"ש ור"ן ומרדכי). ג ד] ואין לעשות ממעשר שלו דבר (ב) מצוה, כגון נרות לבית הכנסת או שאר דבר מצוה, <א> רק יתנו לעניים. (מהרי"ל הל' ראש השנה).

Looking Back at the Source: Twin "Destinations" of Ma'aser

דברים פרק יד

(כב) עֶשֶׂר תַּעֲשֶׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת זֵרַעְךָ הַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה: (כג) וְאֶכְלָתָּ לִפְנֵי יְקֹוֹק אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשֹׁכְנֵי שְׁמוֹ שָׁם מֵעֶשֶׂר דָּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרְךָ וּבְכֹרֹת בְּקִרְיָךְ וְצֹאֲנֶיךָ לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֶת יְקֹוֹק אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים: (כד) וְכִי יִרְבֶּה מִמֶּךָ הַדֶּרֶךְ כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֲתוֹ כִּי יִרְחַק מִמֶּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְקֹוֹק אֱלֹהֶיךָ לְשׁוּם שְׁמוֹ שָׁם כִּי יִבְרַכְךָ יְקֹוֹק אֱלֹהֶיךָ: (כה) וְנִתְּתָהּ בַּכֶּסֶף וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְקֹוֹק אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: (כו) וְנִתְּתָהּ הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּאָוֶה נִפְשֶׁךָ בְּבִקְרָוּבָא וּבִיַּיִן וּבִשְׂכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאַלְךָ נִפְשֶׁךָ וְאֶכְלָתָּ שָׁם לִפְנֵי יְקֹוֹק אֱלֹהֶיךָ וְשִׂמַחְתָּ אֹתָהּ וּבֵיתְךָ: (כז) וְהִלּוּי אֲשֶׁר בִּשְׂעָרֶיךָ לֹא תַעֲזֹבּוּ כִּי אֵין לוֹ חֶלֶק וְנִחְלָה עִמָּךְ: ○ (כח) מִקְצָה שְׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹצִיא אֶת כָּל מֵעֶשֶׂר תְּבוּאֹתֶיךָ בַּשָּׁנָה הַהִוא וְהִנַּחְתָּ בִּשְׂעָרֶיךָ: (כט) וּבֹא הִלּוּי כִּי אֵין לוֹ חֶלֶק וְנִחְלָה עִמָּךְ וְהִגַּר וְהִיתוּם וְהֵאֱלַמְנָה אֲשֶׁר בִּשְׂעָרֶיךָ וְאָכְלוּ וְשִׁבְעוּ לְמַעַן יִבְרַכְךָ יְקֹוֹק אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה: ○

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת ראה סימן יח

(יח) עֶשֶׂר תַּעֲשֶׂר עֶשֶׂר בְּשִׁבִיל שִׁתְּעֶשֶׂר, עֶשֶׂר כְּדִי שֶׁלֹא תִתְחַסֵּר, רִמַּז לְמִפְרָשֵׁי יָמִים לְהַפְרִישׁ אֶחָד מִן עֶשְׂרָה לְעַמְלֵי תוֹרָה...

...רבי יהודה בר סימון אומר אמר הקב"ה אם יש לך ד' בני בתים יש לך ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך ואני יש לי ארבע בני בית הלוי והגר והיתום והאלמנה שלי וכלן בפסוק אחד, אם אתה משמח את שלי ואת שלך בבית בימים טובים שנתתי לך אף אני משמח את שלי ואת שלך בבית הבחירה שנאמר (ישעיה נו) והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי אמן וכן יהי רצון